

ziet optreden
agorden.
Hedeonsbanden

of maar staat,
een „heiligen“
en zaak.
eling tegen de
den levenden
ertrouwen: hij
a te verlossen

rels zege.
F. C. M.

Rouw dag.
Moor bijna op
eses, De Fern-
e smeekte om
broeder“.
huiswaarts ge-
en morgen het

Ergebleven om
tonden verplet
de Synode dis-
te vergaderen.

ficiële zitting
dhaafd om den
te komen.

ddadige invloed
s uitging.
ten behandeld.
Moor verband

leden het stof-
gedaan.

het heel vroeg
recht zou wor-

rrouw de Moor
ijk.

alle officiële
ag stilgezet.

den ontslapene

ngaan vervuld.
tot zijn waar

openbaar, hoe
it wordt.

recensies, wel-
zou het anders

nd scherp. En
a daarover niet

tangenname ver-
indien hij door

ijn kritici tege-
ladelijk had ge-

dat hij steeds
e scheiden.

al bleek dat
nzaamheid zelf

ras uitlaten.

ar met de per-
g was zijn oor-

zien voorzitter
ij nooit eenige

ich in wat be-
tails ingewerkt

d hem het pre-
e alles van het

s vaak den le-
iteeren moeten

it plan.

moeden, dat hij
ept in den zak

ren, mocht hij
ngen soms on-

wzijde niet on-
een kompromis

teacht.

lievende natu-
rijd aanbinden.

anders links en

zagen dan ook

utilitante figur-
konden, wisten

ek van zijn per-
a altijd in hem

Zijn leven had overvloedig zon.

Maar het was evenzeer rijk aan teleurstellingen. Vooral toen hij in Den Haag stond, had hij een periode, dat hij op de handen werd gedragen. Maar meermalen stond hij ook aan onbillijke beoordeeling bloot.

Zijn levenslijn was een zigzag.

Deze en nog tal van andere gedachten gingen op dien rouw dag ons door het hoofd.

Het was goed, dat wij eenigen tijd tot denken en spreken hadden.

Wij moesten aan de rauwe werkelijkheid nog wennen.

Pers-korruptie.

Rauwer nog werd de werkelijkheid door het bericht in het „Handelsblad“, even berucht als schandelijk.

In dezelfde vergadering, waarin Dr de Moor's verscheiden werd herdacht, werd het bekend.

Aan veel waren we van de overzijdsche Pers reeds gewoon geraakt.

Men had al gedacht: erger kon het niet.

Maar dat zij zóó iets zou bestaan, daarvoor hielden wij haar toch nog te goed.

De droefheid en verontwaardiging, waarin de Synode zich lucht gaf, werd in ons blad reeds afgedrukt.

Doch het schandaalstuk zelf dient ook te worden bewaard.

Wij geven het hier:

Men seinde gistermiddag laat uit Assen:

Hedenmiddag vergaderde de commissie, die van praeadvies zal dienen over de vraag of er genoegzame reden was voor het uitschrijven van de buitengewone Synode en of de Synode in de zaak-Geelkerken in haar geheel zal kunnen beslissen.

Dr J. C. de Moor van Utrecht presideerde deze vergadering, terwijl de hoogleeraren Bouwman en Kuiper van advies dienden.

Allereerst werden de afgevaardigden van Noord-Holland en van de classis Amsterdam gehoord, daarna die van Noord-Brabant en Limburg. Tenslotte werden eenige professoren gehoord. Eindelijk werden ook de afgevaardigden van Amsterdam-Zuid binnengelaten en zetten hun standpunt uiteen. Ook de kerkeraad van Leeuwarden had tegen de Synode geprotesteerd en had een afvaardiging, bestaande uit de predikanten Douma en Mulder, gezonden, die ook gehoord werden.

Daarna vergaderde de commissie alleen. De discussies waren buitengewoon heftig. Prof. Kuiper was van meening, dat de zaak-Geelkerken behandeld kon en moest worden. De Friesche afgevaardigden daarentegen waren er fel tegen. De discussies werden al scherper en scherper. Allerlei persoonlijkheden werden door de leden elkaar tenslotte toegevoegd. Dr De Moor, die zoo bij uitstek kalme voorzitter, kon de situatie niet meer meester blijven en er ontstond iets, dat op een paniek geleek, en waarbij prof. Kuiper het middelpunt was. Plotseling werd dr De Moor onwel en moest de vergadering worden geschorst. Men sprak van een apoplexie.

De afgevaardigden zijn allen diep onder den indruk van dit ongelukkig gebeuren.

Erg grif was het „Handelsblad“ met het terugnemen van die leugens niet.

Het drandte er eerst nog wat om heen.

Het veranderde zelfs een sterke — doch niet te sterke — uitdrukking in het Synodaal protest.

Na een paar dagen bood het eindelijk excuses aan.

Doch... een vermelding, die eenige meerdere bevreemding zou hebben geschonken n.l. dat het zijn verslaggever had teruggeroepen of van de diensten van dezen berichtgever geen gebruik meer wenschte te maken, bleef achterwege.

Trouwens, het „Handelsblad“ speelde toch al op de Synode geen mooie rol.

Verschillende bladen hadden berichtgevers naar Assen gezonden.

De Synode verzocht hun, hun namen aan het Moderamen bekend te maken.

Alle korrespondenten voldeden er aan.

Alleen die van het „Handelsblad“ niet.

En waar er geen anderen toegang tot de Synode hebben, dan die leden zijn eener Gereformeerde Kerk, hebben we hier te doen of met een falsaris of met een van die ingeslopen valsche broederen, waarvan Paulus spreekt.

Eigenaardig, dat het „Handelsblad“ een dag te voren reeds had gemeld, dat er „heftige tooneelen“ werden verwacht.

Men had de mis-en-scène dus al gedeeltelijk klaar.

Ook mag niet verzwegen, dat het „Handelsblad“ in hetzelfde nummer, waarin het bovengenoemd schandaalstuk lanceerde, nog een ander stuk plaatste, dat één en al onwaarachtigheid spuit.

Hier volge het (want het „Handelsblad“ moet geleekend):

Onjuiste geruchten ter Synode.

Men schreef ons gistermiddag uit Assen:

Het is tot heden een vergaderen van commissie en nog eens vergaderen van commissies. Deze bijeenkomsten zijn natuurlijk geheim. Toch lekt daarvan wel een en ander uit. Men ziet de zaak voor dr Geelkerken tamelijk donker in. Zooals wij reeds eerder schreven, staat het voor onderscheidene afgevaardigden (vooral die van het platteland) zóó, dat zij niet een gevestigde meening ter Synode zijn gekomen. In, zegt men dan, dr Geelkerken wel gereformeerd, als hij het ooit is geweest? De wonderlijkste verhalen zoowel over zijn persoon als over zijn ambtelijk werk doen hier de ronde. Men vertelt zelfs, dat hij des Zondags meermalen ethische predikanten uit de Her-

vormde Kerk zijn diens heeft doen vervullen, terwijl hij zelf dan buiten ging preeken. Hij zou voorts de gemeente van Amsterdam-Zuid dermate gebologeerd hebben, dat men dit alles goed vindt. Men schijnt er niets van te kunnen of te willen begrijpen, dat, als zulke geruchten waarheid zouden bevatten, de classis Amsterdam daarvan toch zeker wel gewag zou hebben gemaakt, gesteld al, dat de kerkeraad genoeg had genomen met een dergelijken gang van zaken! Vele vrienden van de Geelkerken uit Amsterdam-Zuid hebben hier hun intrek genomen en wachten in groote spanning het verloop van een en ander af. Zij kunnen nog niet gelooven, dat men het zal aandurven hun leeraar, dien zij zoo van harte aanhangen, uit de kerk te zetten.

Intusschen zal de Synode dit, naar veler gevoelen, niet zelf kunnen doen, doch wel zal zij dan aan den Kerkeraad van Amsterdam-Zuid het advies of de opdracht kunnen geven zijn eigen predikant te schorsen. Wat dan verder zal geschieden, wanneer de kerkeraad dit advies of besluit niet opvolgt, moet worden afgewacht.

Anderen beweren, dat de professoren der Kamper Theologische School niet onsympathiek tegenover dr Geelkerken staan en dat de strooming tegen hem meer bij de hoogleeraren der Vrije Universiteit moet zitten.

Ten slotte ter illustratie van den toestand nog een valsche gerucht. Hier wordt ook al verteld, dat dr Geelkerken reeds tien dagen in Berlijn vertoeft om zoodoende zich te kunnen verontschuldigen, wanneer hij niet ter Synode mocht komen. Natuurlijk is dit volstrekt onwaar; dr G. is geen dag buiten zijn gemeente geweest.

Nu hebben wij te Assen onze oogen en ooren goed open.

Maar dat er zulke geruchten aangaande dr Geelkerken ter Synode hebben geloopt, is beslist onwaar.

Hier wordt niets dan slangenvenijn uitgespuwd. De modderspatten van het „Handelsblad“ kunnen echter andere bladen niet tot zeep dienen, om zich schoon te wasschen.

Tot welk een afkeurenswaardige praktijk de deftige „N. R. Ct.“ zich heeft geleend, is genoegzaam bekend.

Een falsaris zendt naar de Synode een brief, waarin sprake is van geruchten aangaande twee Synodeleden. Tegelijk bericht hij aan de „N. R. Ct.“, dat hij dien brief naar de kerk van Assen heeft ingestuurd en het blad drukt dien in zijn geheel af. Natuurlijk worden zulke brieven ter Synode niet voorgelezen — niemand stelt er belang in — laat staan behandeld. Maar inmiddels is het gif het publiek, vooral dat vijandig tegenover de „fijnen“ staat, ingespoten. En de pers van Nijgh kijkt onnoozel, alsof ze zeggen wilde: „Ik heb van mijn leven geen kwaad gedaan“.

Hoe zou zij erover oordeelen, indien „De Standaard“ of zoo eens een bericht opnam van den volgende inhoud: „Men schrijft ons: Aan de vereeniging A—Z, waarvan de heeren Mr v. d. Hoeven en H. Nijgh, respectievelijk hoofdredakteur en directeur van de „N. R. Ct.“, leden zijn, is een brief gericht, om geruchten, die omtrent genoemde heeren in omloop zijn te onderzoeken en zoo zij juist bevonden worden, hen onmiddellijk te royeeren, wijl zij dan door hun schurkestreken schade over de vereeniging brengen?“ (Moet ik er ten overvloede nog aan toevoegen, dat dit voorbeeld absoluut verzonnen is).

Zou zij dat laten passeeren?

Zou zij een vriendelijk gezicht zetten en antwoorden: „De Standaard“ of welk blad ook, is volkomen in zijn recht om zoo iets te plaatsen? Een ander geval.

Een falsaris stuurt naar de Synode een telegram, zoogenaamd namens 43 belijdende leden. Telegram wordt natuurlijk evenmin voorgelezen of behandeld.

Maar een week daarna leest men dit telegram in „De Telegraaf“.

Het lust ons niet daarop dieper in te gaan.

Het zou ook niet oordeelkundig zijn om er voor het oogenblik meer over uit te laten dan dit: deze muisjes zullen wel een staartje hebben.

Het raakt hier niet slechts de eer van personen, maar de eer der kerken. Ook de eer der Nederlandsche Pers, die tot heden zulk een goede reputatie genoot, maar gevaar loopt uit sensatie-zucht tot ergelijke moreele corruptie te vervallen.

De zaak-Geelkerken commissoriaal.

Nu de praecabele kwesties uit de wereld zijn, kan de zaak-Geelkerken in haar geheel in behandeling genomen.

Gelijk te verwachten viel, werden daarvoor twee commissies benoemd.

De eene heeft de kerkrechtelijke procedure nauwkeurig te onderzoeken en na te gaan of er grove of kleine fouten zijn begaan. Zij heet kortweg: de kerkrechtelijke commissie.

De andere heeft de zaak materieel te onderzoeken en van praeadvies te dienen of er ook hetzij uit exegetisch, hetzij uit dogmatisch oogpunt bij dr Geelkerken afwijkingen moeten worden gekonstateerd. Er komt nog wel iets meer bij, maar dit is dan toch de hoofdzaak. En omdat vanzelf het zwaartepunt valt in het dogmatische, omdat het onderzoek ten laatste loopt over een al of niet afwijken van de belijdenis, wordt deze kortweg genoemd: de dogmatische commissie.

In die commissie-vergaderingen ligt van den Vrijdag der eerste tot op het oogenblik, waarop wij dit schrijven n.l. den Donderdag der vierde week

het zwaartepunt van de Synodale werkzaamheden.

Wel zijn er ook in korte zittingen van de Synode zelf, hetzij in publieke vergadering, hetzij in comité-generaal, besluiten genomen, die van ingrijpend belang zijn.

Wij bewaren dat wel voor een volgend artikel.

Wij hebben het nu over de commissie-vergaderingen.

Wat daar verhandeld is, is uiteraard geheim en kan eerst geschouwd worden, wanneer het zegel der geheimhouding officieel is verbroken.

Wel hebben er op onverklaarbare wijze publikaties plaats gevonden — ook daarop komen we terug —, maar over zakelijke kwesties hebben wij het in dit stadium nog niet.

Wij blijven nu nog in het uiterlijke hangen.

Welnu, het uiterlijk van sommige Synode-leden bewijst, wel, hoezeer de Commissie-vergaderingen hen heeft aangepakt.

De psychische schok, veroorzaakt door het overlijden van Dr de Moor, liet ongetwijfeld ook de lichamelijke gesteldheid van velen niet onaantast.

Maar daarbij komt toch ook, dat de werkzaamheden der commissies veel van de geestes- en lichaamskrachten vergt.

Van vroeg tot laat wordt vergaderd.

Tijd voor een behoorlijke wandeling wordt niet gegund.

De nachtrust van velen is onvoldoende.

Het kon dan ook niet verwonderen, dat aan het begin van de derde week een paar Synode-leden om gezondheidsredenen niet terugkeerden.

Tot hen behoorde ook Ds W. H. Gispén.

Waren de eerste geruchten eenigszins alarmeerend, gelukkig werden die door betere achterhaald. Wij hopen, dat hij na niet te langen tijd geheel hersteld mag zijn en zijn arbeid weer mag hervatten.

Houden anderen het fysiek vol, dat beteekent niet, dat hun werk voor de Synode van hen geen ongewone inspanning vordert, vooral nu de Synode zoo lang duurt.

In elk geval kan hier uit afgeleid worden, dat de zaak-Geelkerken met den hoogsten ernst wordt behandeld.

De kerken hebben er handen vol gelds voor over — men vrage niet, wat deze Synode kost — maar de Synode-leden getroosten zich de zwaarste offeringen, opdat alleen recht en waarheid zegepralen.

HEPP.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Beroepskeuze.

III.

Een zeer ernstig bezwaar tegen de wijze, waarop het praeadvies van Patrimonium's Verbondsbestuur de zaak van de beroepskeuze regelen wil, is verder gelegen in het onberadene, dat o.i. dit praeadvies kenmerkt.

Immers men zegt: zoo is het in Arnhem geregeld. Maar of het zóó inderdaad goed gaat weet men niet te zeggen.

Toevallig weet ik iets van de wijze waarop men in Arnhem tot deze regeling is gekomen.

En dan geloof ik, dat de Arnhemsche regeling min of meer zoo geworden is, omdat er toch wel iets gebeuren moest; en men tenslotte deze regeling heeft aanvaard. Maar waarom moet deze nu model zijn voor heel het land? Intusschen kan de heer Smeenk over Arnhem beter inlichtingen geven dan ik.

Bovendien, wat moeten onze sociale organisaties doen, wanneer bij aanneming van dit praeadvies men ressorteert onder een gemeentebestuur, dat zich afzijdig houdt?

Dan toch op eigen houtje gaan organiseren? — of niets doen?

In het laatste geval zou op zulke plaatsen het eventueel tot besluit geworden praeadvies de oorzaak zijn, dat er een jammerlijke achterstand kwam bij „onze“ organisaties; waartegen b.v. het optreden der Roomschen heel eigenaardig zou afsteken.

En in het eerste geval: „dan toch op eigen wien dríven“, vraag ik: kan dat dan wel in plaats, waar het gemeentebestuur niet meewerkt, of ook van andere zijde geen medewerking is te krijgen?

* * *

Daarbij komt iets anders.

Iets, dat niet direct met den socialen kant van 't geval iets heeft te maken, maar dat meer van betekenis is voor de onmiddellijk principiële zijde.

Aan de beroeps-keuring is natuurlijk verbonden wetenschappelijke arbeid.

Trouwens het bestaan van bureaux voor onderzoek in dezen, is ieder bekend.

Maar nu is gebleken, dat in de zaken van de psychologie, de meeningen nog al uiteenloopen; en dat juist in den regel op principiële gronden.

Het was dan eenige jaren geleden ook een zeer juiste greep, een „christelijke psychologische centrale voor school en beroep“ te stichten. Ook mannen, die in de sociale beweging vooraan stonden